

Η επιστροφή του λόγου

ΤΖΟΥΥ Ι ΟΡΤΟΝ «Τί είδε ο υπηρέτης»

Από το «Απλό Θέατρο»

«...Η ζωή είναι που φέρνει σ' αδιέξοδο τη χριστιανική εκκλησία. Ήταν ανέκαθεν πολύ καλά εξοπλισμένη απέναντι στο θάνατο...»

Τζόουι Όρτον

ΑΝ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ μια «κατ' άρχην» επισκόπηση του ύφους του θεάτρου, που γεννήθηκε και μορφοποιήθηκε στην περίοδο της μεταπολεμικής εποχής, θα λέγαμε ότι αυτή ορίζεται από μια κατάδυση στις σκοτεινές πλευρές της ανθρώπινης συνείδησης. Εκεί όπου κατοικούν τ' απολιθώματα των ελπίδων, των όνείρων και των ιδεών, που είχαν κυοφορηθεί στις

Ο ΒΙΟΓΡΑΦΟΣ του ΤΖΩΝ ΛΑΡ, μη έχοντας την χρονική απόσταση που εξασφαλίζει κάποιον αντικειμενικότητα κρίσης, για τη θεώρηση του μικρού, αλλά δυναμητιστικού έργου του Όρτον, προσπαθεί να ταυτοποιήσει τα σκηνικά σύμβολα του συγγραφέα με τον προσωπικό του βίο. "Αυ, κατά την άποψή μας, υπάρχει κάποιο άρχέτυπο στις δραματουργικές επιλογές του Όρτον, είναι η απλυστία που προσποιείται την ταπεινοφροσύνη και η τάξη, που είναι επίφαση της δολιότητας.

)—●—(

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ του "Υπηρέτη βλέπουν, βιώνουν κι όμολογούν. Τί ΕΙΔΕ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ. Έξι πρόσωπα στην υπηρεσία ενός κυνικού — που υποδύεται τον παράφρονα — άνεδοκατεβαίνουν την πολυεπίπεδη κλίμακα που τους έστησε ο συγγραφέας κι εξομολογούνται, καταγγέλλουν και τρομάζουν. Προπαντός τρομάζουν, αντικρύζοντας αυτή την άκατάλυτη, την παρανοϊκή φάρσα που τους επιβάλλουν. (Ύψολογική προέκταση στα ΓΟΥΣΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΣΛΟΑΝ).

Λόγος όρμητικός, σαρωτικός, που ίσοπεδώνει όλη την απάτη της μικροαστικής ήθικης. Μία φάρσα - έκρηξη. "Όπου οι στόχοι δεν είναι οι άδενες του γέλωτος, αλλά το έτοιμόροστο κοινωνικό οικοδόμημα. "Όλα παίζονται πάνω σ' ένα τεταωμένο σκοινί και καμιά φιγούρα δεν υαίόζει με την προηγούμενη ή την επόμενη.

"Ο λόγος και ή επιπόνηση του Όρτον εδώ συμπυκνώνει και προβάλλει ολόκληρη την εικόνα ενός τρελλού κόσμου, που πάνω στην επιληψία του προδίδει τον έαυτό του.

)—●—(

ΕΝΑΝ ταχύ αυθόο σπασμωδικού Τσαπλινικού κινηματογράφου θέλησε να δώσει ο σκηνοθέτης Άντώνης Αντύπας και κάποτε το κατορθώνει. Φοβάμαι, όμως, πως οι παράγοντες της θεατρικής πράξης δεν μπόρεσαν ν' ακολουθήσουν τις υποδείξεις του. Τουλάχιστον όχι στην έκταση και στην ένταση που υπαγορεύει ο θεατρικός λόγος. Με εξαίρεση τον Δημήτρη Τσούτση, που έδωσε στο ρόλο του γιατρού Ράνς ολόκληρο το έρεθος και την πανουργία της κοινωνικής απάτης. "Η υποκριτική του παρουσία είχε ταύτη και δημιουργικότητα, απασαφίνιζε και προέκτεινε την ουσία του ρόλου αυτού. "Ο Χρήστος Πολίτης, σαν ο άλλος Ιατρικός Θεράπων - γιατρός Πρέντις, έπαιξε την κωμική φιγούρα, δεν την οικειώθηκε. Γι' αυτό του έλειψε ή πειστικότητα. Ίκανοποιητικοί οι Σπύρος Μαβίδης και ο Γιώργος Κοζής στους παραπληρωματικούς ρόλους τους. Αντίθετα, ή Μάρω Κοντού, ήταν έξω απ' το κλίμα του έργου, γιατί δεν αντιλήφθηκε πως ο λόγος του Όρτον δεν είναι απλά κωμικός ή σπασσενικάρδης. Είναι κυρίως λόγος κριτικός. Στο ρόλο της Τζέσαλυν Μπάκκλη ήταν ή Ρενάνα Παπακώστα.

)—●—(

ΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ της Λίζας Ζαίμη, χρώμα λευκό με «άτέλειωτες» πόρτες, που ανοιγοκλείνουν, πρόσθεσε μία λειτουργικότητα σ' όλη τη ροή της παράστασης, που διεκπεραιώθηκε και πάλι από την στα «καθ' ήμας» μετάφραση του Παύλου Μάτεσι.

Του **ΝΑΣΟΥ ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ**

ήμέρες και στις νύχτες της Μεγάλης Άναμονής. Τότε, που τα έκατομμύρια των νεκρών του τελευταίου πολέμου έδιναν και ζητούσαν μία υπόσχεση για ένα ανθρώπινο μέλλον.

Αυτή, λοιπόν, ή κατάδυση - θέατρο της μεταπολεμικής εποχής, κορυφώνεται στην Εύρώπη, πρώτα με την ανάληψη, μέσα από έναν λόγο έσκεμμένα ασπόνδυλο, φορτισμένο από πανικό και αδιέξοδο, των νέων κωδικών ζωής, που επιβάλλουν άόρατα κέντρα αποφάσεων. "Ο κομπασμός των ισοτήριων, ιδεών και ή πληθωρισμός των ελπίδων, τα συστήματα των πολιτικών συνταγών, αρχίζουν σιγά - σιγά να διασθώνονται απ' το θεατοικό λόγο του Μπέκετ, του Ίονέσκο, του Ζενέ, του Έρτηαν, του Μπρόζεκ, του Πίντερ, της πολωνικής πρωτοπορίας κ.ά. σηματοφόρων του πάθους. Ένώ ή νομιμότητα των έθνικών πολέμων αμφισβητείται από τον Μπέστολντ Μπρέχτ. "Ο Άοθουρ Μίλλερ, εξάλλου, ο Τέννις Ουίλλιαμς και ο όυθερσκις Έντουαρντ Άλμπυ, αμφισβητούν και καταγγέλλουν τον επιχρυσωμένο μύθο της δημοκρατίας των ΗΠΑ.

"Ο καθρέφτης της ζωής — το θέατρο — αποτυπώνει τον κόσμο της μεταπολεμικής εποχής, που παραμορφώνεται σε βαθμό έφιαλτικής καρικατούρας...

)—●—(

ΚΑΙ όταν αυτός ο λόγος άοχίζει ν' αποφορτίζεται και να ξεπεριέται απ' τη νομιμοποίηση της παραφροσύνης, της άλλοτρίωσης και της άποξένωσης, όταν οι λέξεις δεν έχουν πια τί να σημαίνουν, ένας νέος συγγραφέας, με μικρή ζωή και με μία σπουδαία, ώττόσο θεατοική φωνή, ο Τζόουι Όρτον, μπαίνει στην ευρωπαϊκή σκηνή κραυγάζοντας: «... Σήμερα όλες οι τάξεις είναι έγκληματικές. Ζούμε σε μία έποχή ισότηας...».

Μέσα σε τρία μόλις χρόνια καλλιτεχνικής παρουσίας καλλιτεχνικής παρουσίας, 1964 - 1967, ο Τζόουι Όρτον κατορθώνει να δημιουργήσει ένας ύφος θεάτρου, όπου άληθινά δεν μπορείς ν' άναλογίζεσαι πια αν ή κωμωδία ή ή τραγωδία πρέπει να διεκδικούν τον κυρίαρχο ρόλο του δραστικού σκηνικού λόγου. "Ο ίδιος δηλώνει έγγράφως στο «RADIO TIMES»: «Σ' έναν κόσμο που τον έξουσιάζουν παράφρονες, ο συγγραφέας δεν μπορεί να κάνει τίποτε άλλο, παρά να καταγράφει τα κατώματα των παράφρονων και των θυμάτων τους».